

19.3.2025

LsN Timo Makkonen, yksikönpäällikkö

Hallintovaliokunnalle

Oikeusministeriön lausunto hallituksen esityksestä laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta (HE 10/2025 vp)

Hallintovaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa otsikkoasiassa. Esityksessä ehdotetaan, ettei turvapaikkapuhuttelupöytäkirjaa enää tarkastettaisi turvapaikkapuhuttelussa, ellei sitä pidetä tarkoituksenmukaisena, ja että kansainvälistä suojelua saaville myönnettäviin matkustusasiakirjoihin asetettaisiin käyttörajoituksia suhteessa kansalaisuusvaltioon tai aiempaan pysyvään asuinmaahan. Esityksessä ehdotetaan myös, että kansainvälistä suojelua koskeviin päätöksiin liittyvien karkottamispäätösten täytäntöönpanokelpoisuutta koskevia säännöksiä muutettaisiin siten, että ne olisivat yhdenmukaiset vastaavien käännyttämispäätösten täytäntöönpanoa koskevien säännösten kanssa.

Oikeusministeriö kiinnittää kunnioittavasti valiokunnan huomiota seuraaviin esitystä koskeviin seikkoihin.

Perustuslain 21 §:n oikeusturvaa koskevien säännösten mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa viranomaisessa. Oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös samoin kuin muut hyvän hallinnon takeet tulee turvata lailla. Turvapaikkaprosessin tavoitteeksi on oikeusministeriön käsityksen mukaan asetettavissa yhtäältä käsittelyn kokonaiskeston joutuisuus sekä toisaalta se, että henkilö saa hakemukseensa aineellisoikeudellisesti oikean ratkaisun. Tältä kannalta on olennaista, että turvapaikkahakemuksen perusteet selvitetään ja tutkitaan riittävän perusteellisesti jo hallintomenettelyvaiheessa Maahanmuuttoviraston toimesta. Näin vältetään siltä, että asiaa joudutaan tarpeettomasti selvittämään vielä valitusvaiheessa ja mahdollisesti palauttaa uudestaan Maahanmuuttoviraston käsiteltäväksi. Hallintovaliokunnan tulisi varmistua siitä, että ehdotetut turvapaikkapuhuttelupöytäkirjaa koskevat säännökset tukevat näitä tavoitteita, jotta hallintovaiheen menettelyiden keventämisen tavoite ei heikennä asian asianmukaisen selvittämisen tavoitteita Maahanmuuttoviraston toimesta, mikä johtaisi hallintotuomioistuinten työmäärän sekä kokonaiskäsittelyaikojen kasvuun.

Hallituksen esityksessä ehdotetut muutokset merkitsisivät työmäärän kasvua yhtäältä julkisen oikeusavun ja toisaalta hallintotuomioistuinten kannalta. Puhuttelupöytäkirjan tarkastamisen pääsääntöinen poistaminen ja siihen liittyvä jälkikäteinen lisäysten ja

Postiosoite
Postadress

Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress

Meritullinkatu 10
00170 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon

0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi
Fax

09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

S-posti, internet
E-post, internet

kirjaamo.om@gov.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

korjausten toimittaminen yhdessä avustajan kanssa kasvattaisivat julkisten oikeusavustajien työmäärää. Karkottamispäätöksen täytäntöönpanon rinnastaminen käännättämisen täytäntöönpanoon lisäisi täytäntöönpanon keskeyttämistä ja kieltoa koskevia hakemuksia hallintotuomioistuimissa, mikä puolestaan kasvattaisi niiden työmäärää. Oikeusavun ja hallintotuomioistuinten työmäärän kasvun määrää on vaikea tarkkaan tässä vaiheessa ennakoida, joskin kasvua voidaan pitää varmana. Oikeusministeriö painottaa, että lakiehdotusten vaikutuksia julkisen oikeusavun ja hallintotuomioistuinten työmäärään on tarkoin seurattava ja tarvittaessa otettava huomioon talousarviokäsittelyssä. Tämä on erityisen tärkeää siksi, että viime aikoina toteutettuja ja vireillä olevia ulkomaalaislain tarkistuksia on useita, ja vaikutukset oikeusministeriön hallinnonalan toimijoille kumuloituvat.

Oikeusministeriö kiinnittää huomioita, että kaikilla turvapaikanhakijoilla ei ole avustajaa, mutta mikäli pöytäkirjan tarkastusta ei tehdä Maahanmuuttoviraston puhuttelijan ja tulkin paikalla ollessa, kasvaa oikeusavustajan tarve uusiin asioihin. Lisäksi tulkkien tilaaminen ja kustannukset siirtyisivät Maahanmuuttovirastolta Oikeuspalveluviraston hoidettavaksi. Työmäärän kasvu on oikeusavussa vähintään 800 työpäivää ja se tarkoittaisi 4 lisähenkilötyövuoden palkkaamista (á 75 000 euroa) sekä 300 000 euron lisäkustannusta alla olevan erittelyn mukaisesti:

Uusien asioiden pöytäkirjan tarkastaminen: työmäärän kasvu 500 työpäivää (noin 2,5 henkilötyövuotta). Sisäasianministeriön tilastojen mukaan oikeusapua on ollut noin 38 prosentissa turvapaikka-asioissa, jolloin puhuttelujen määrä kasvaa nykyisestä 600 puhuttelusta noin 1600 puhutteluun ($600/38 \% = 1579$).

Nykyisten asioiden pöytäkirjan tarkastaminen: työmäärän kasvu keskimäärin puoli päivää eli yhteensä 300 työpäivää ($600 \cdot 0,5 \text{ päivää} = 300$) ja noin 1,5 henkilötyövuotta).

Näiden lisäksi tulkkausmenojen arvioidaan kasvavan merkittävästi.